

מפרט קורדסמן את ההשלכות החמורות העולות להיווצר אפילו מעימות מוגבר בין ישראל לערב, ללא מלחמה. השינוי במאזן הצבאי מאז מלחמת אוקטובר משאיר מקום מועט לתקווה שישאל תירע מהכוח הערבי; שתוצאותיה של המלחמה ישמרו לפחות על הכבוד הערבי; או שהמלחמה לא תתרחב לממדים חמורים יותר של אבידות בנפש ובציוד.

ישראל אינה יותר מדינה קטנה המוקפת מכל עבריה בשכנים בעלי כוחות גדולים. זוהי מדינה מיליטאריסטית שהתעצמות הצבאית שלה גדלה הרבה מעבר לצרכי ההגנה שלה.

הרבה מהפריטים של התעצמות זו מועלמים מעיני הציבור. הם קשורים בשינויים איכותיים באימון הישראלי, בלוגיקה, במבצעים וכן בתחזוקה, בכוננות ובסכנון לוגי — שהם גם יקרים וגם משמעותיים, ושאינן להשוותם ללל ליכולת של מדינות-ערב.

המאזן השתנה לטובת ישראל

ה כוח הצבאי הישראלי גדל מ"דוד" לגוליית" בין השנים 1948 ל-1977.

(כאן מנתח קורדסמן את יחסי הכוחות והאבידות בין ישראל לצבאות-ערב בכל המיזמות עד למלחמת יום הכיפורים).

גם ישראל וגם מדינות-ערב שיקמו את אבידותיהם ב-1973 עד לשנת 1976. קשה להשוות את יחסי ומיבני הכוחות. משום שהציוד הצבאי השתנה ממלחמה למלחמה, אבל הנתונים מצביעים על כך שהאיון השתנה לטובת ישראל מאז מלחמת אוקטובר... ישראל היתה מסוגלת לתקן במהירות את הבעיות שהתגלו במלחמה ועשתה זאת מייד לאחריה. היא למדה את לקחי המלחמה במהירות וביעילות. ב-1976 נפתרו כל הבעיות שהתגלו בצה"ל במהלך המלחמה.

לרוע המזל לא לוו שינויים אלה בהכנה ציבורית בישראל ובארצות-הברית, של העובדה כי מרבית הבעיות שהתעוררו במלחמת אוקטובר נוצרו כתוצאה של ליקויים עצמיים ולא נבעו מהשיפור בתיכנון הערבי או בנשק הערבי... לא תיכנון הרכש של צה"ל ולא תיכנון הסיוע הצבאי האמריקאי, אינם לוקחים בחשבון באיזו מידה היטו הרפיונות בצה"ל את המאזן לטובת ישראל.

פיתוח של כלי-נשק חדשים, מאז מלחמת אוקטובר, איפשר לישראל לתקן את חוסר האיוון הקודם בשילוב הזרועות. ישראל רוכשת כמויות גדולות של ארטילריה והגנה אנטי-אווירית קרקעית משופרת וכן תחמושת להשמדת טנקים מהאוויר הדרושה לשיקום היעילות של חיל-האוויר שלה.

הערבים, לעומת זאת, היו מסוגלים עד כה לבצע רק שיפורים מוגבלים בכוחם ועדיין חסר להם הציוד הדרוש. מאזן הנשק המסופק עתה נוטה להעדיף את ישראל.

שינויים אלה הובילו למאזן חדש במזרח-התיכון. יש שתי צורות הערכה של הכוחות הערבים. האחת, המייצגת את ההערכה כהה משתמשים רוב המומחים האמריקאים, משווה את כוחה של ישראל לאלה של סוריה ומצרים. היא יוצאת מהנחה שירדן תציב במלחמה הבאה רק כוח סמלי, כמו באוקטובר 1973. כדי לא להסתכן בהרס כוחה הצבאי היא מניחה גם שהכוח הקולקטיבי שהערבים יכולים להציב אינו יכול לעלות על כוחן המשותף של מצרים וסוריה, מפני שחלק ניכר ממצבת הכוחות של שתי מדינות אלה אינו כשיר, בשל תנאי התחזוקה שלו, ואינו ראוי לקרב בגלל תנאי האימון והכוננות, או שהוא מרותק מסיבות בטחון-פנים.

מדינות כמו עיראק או ערב-הסעודית יכולות להציב למערכה אפילו מספר אוגדות, אבל לא ארמיות שלמות. להוציא מספר אוגדות עיראקיות, כל יתר צבאות-ערב לוקים בחוסר ניסיון, באימון, בשיטות לוגיסטיות מפגרות ובמחסור בפקוד ופיקוח.

לעומתן מחזיקה ישראל ביכולת גבוהה את כל מיבנה הכוח הקרבי שלה כשהוא מוכן, הביאה אותו להשגת דרגה גבוהה של אחידות ויש לה רק מעט מהליקויים האיכותיים הפוגמים בצבאות-ערב.

ישראל משתמשת במאזן שונה לחלוטין בתביעות העורה שלה. היא מביאה בחשבון את כל הכוחות הערביים העיקריים ולא את האיום הצבאי העיקרי. התוצאה היא הגדרה של דרישות ישראליות, להגנה, המעניקות לישראל את היכולת לפתוח במיתקפה נגד מצרים, סוריה, ירדן או לבנון, לפני שהמעצמות הגדולות תוכלנה להתערב, או לפני שחרם נפט יהיה אפקטיבי. תביעות

סאדאת בעת ביקור בצבאו

אלה הן גבוהות כל כך שהן מותרות את ישראל מחוסנת באופן יחסי מאיומים אמריקאים שלא לציידה מחדש. כפי שעשתה אהרי מלחמת אוקטובר.

מטרות ההתעצמות הישראלית נקבעו לראשונה בבקשה שהוגשה לארצות-הברית ב-1974 וכוונתה "מטמון ב'". מעולם לא נמסר עליהן במלואן, אבל הן מגיעות למיסי פרים הבאים:

1986	1980	1976	
13	11	8	אוגדות שריון
12	10	9	חטיבות ממוכנות
5,000	3,300	3,200	טנקים
11,000	9,200	3,300	טילי נ"ט
750	650	550	מטוסי קרב
30	24	18	ספינות טילים

ארצות-הברית לא קיבלה מעולם את נקודת ההשקפה של תוכנית "מטמון ב'". לגבי האיום או צרכי הסיוע ההתעצמות של ישראל, יחד עם זאת היא לא הגיעה גם מעולם למסקנות באשר להבדלים האיכותיים שבין צבאות ישראל וערב והעדיפה במקום זאת לבסס את צרכי העורה של ישראל על הראיה האמריקאית של עוצמת איום של כוחות עימות ערביים בעתיד.

תוכניות משלוחי נשק אמריקאים הנובעות מכך לא פורסמו, אבל הן עדיין בממדים שלא יאמנו. כדי להעמיד את צרכי הרכש של ישראל בפרספקטיבה המתאימה די לציין כי בין 86-1976 רוצה ישראל מארצות-הברית טנקים בכמות כפי שארצות-הברית עצמה מחזיקה במיסי גרת נאט"ו.

לא ברור כמה מתביעותיה של ישראל תתמלאנה על-ידי ארצות-הברית, או כיצד יפצו רכישות הנשק הערביות את העוצמה הערבית במדינות העימות. אבל הערכה שמדנית מצביעה על כך שישאל עשויה להגיע לשיוויון כמותי עם כוחות הקרקע המשולבים של מצרים וסוריה.

לישראל יש עתה גבולות בריהגנה אמיתיים וקווים מוצגים, בניגוד להגנת הגייר שהיתה לפני מלחמת יום-הכיפורים. זה מגביר במידה ניכרת את האפשרויות האופנסיות של ישראל.

הערכות קודמות של המאזן הצבאי מראות שהסיוע האמריקאי מעניק לישראל אפשרויות צבאיות חדשות בעוד שלגבי צבאות-ערב יש לו השפעה מעטה. מספרי כלי-הנשק המופיעים בטבלה של מאזן הכוחות המשוער ל-1980 מצביעים על כך שהסיוע האמריקאי המתוכנן לישראל הוא מעל ומעבר לצורך המוגבל של אבטחת בטחון ישראל.

הם מצביעים גם על כך שארצות-הברית תיצור ישראל שיש לה כל האפשרויות לפתוח במלחמה התקפית.

לישראל יהיה הנשק לכסות את החזית הירדנית ובאותה עתה לתקוף את סוריה ומצרים. היא תשיג את היכולת לפתוח במלחמת-בזק ולהכריע את צבאות-ערב לפני שהמעצמות תוכלנה להתערב.

לישראל תהיה כל הניידות הדרושה לחי"ר ול-ארטילריה לחדור או לאגף את צבאות-ערב, לכתרם ולהשמידם.

השיפורים בארטילריה הישראלית ובכוח התקיפה האווירי שלה יאפשרו לצה"ל להתגבר על הגנת הנ"ט הערבית ולהסל את מערכת ההגנה האווירית שלהם.

לישראל יש עתה מלאי תחמושת ל-30 ימי לחימה לפחות. ככל הנראה יש לה הרבה יותר מזה. כל משלוח נשק אמריקאי חדש משחרר את התלות הישראלית בחימוש מחדש אמריקאי ומפחית בהתמדה את היכולת האמריקאית לרסן את הפעילות הישראלית.

הערבים, לעומת זאת, נתונים במצב שונה לחלוטין. סוריה שקועה בלבנון. לצבא המצרי סופקו רק צרכי ההצטיידות-מחדש המינימליים וקיים ספק באשר לערכו התפעולי של רוב ציודה הצבאי. עיראק ולוב מנותקות ממדינות העימות יותר מאשר פעם. הערבים השתפרו אומנם מאז 1973, אבל לא באותה מהירות כמו ישראל.

מבט מעבר

למיתרס

ע ד כאן ניתוח מאזן הכוחות שנעשה בידי קור-דסמן, בהמשך מאמרו בירחון הצבאי האמריקאי, מנתח המומחה הצבאי את ההשלכות הפוליטיות הנובעות מהתעצמותה האדירה של ישראל, במיוחד תחת שלטון ממשלת הליכוד, מטיף בגלוי להגבלת הסיוע הצבאי לישראל לניצולו לשם הפעלת לחצים על ישראל במישור הפוליטי.

רוב המיספרים עליהם מסתמך קורדסמן בניתוחו, הם מיספרים גלויים, שפורסמו גם קודם לכן על-ידי מוסדות מחקר שונים בבריטניה ובארצות-הברית. אבל כאשר מומחה צבאי של הפנטאגון לשעבר הוא הבורר מתוך שפע הפירוטים נתונים מסויימים דווקא, יש לראות בכך מעין אישור כי נתונים אלה הם הקרוכים ביותר למציאות גם להערכת הפנטאגון.

מאמרו של קורדסמן פורסם אומנם במיסגרת מסע של לוחמה-פסיכולוגית המיועד להכשיר את הקרקע להגבלת הסיוע הצבאי לישראל — ובשל כך כבר עורר תגובות נזעמות מצד יהודי ארצות-הברית — אבל יש בו היטב חשוב אחד לפחות: הוא מבהיר כיצד נראית התעצמותה הצבאית חסרת-התקדים של ישראל בשנים האחרונות מהעבר השני של המיתרס — אם בעיני בני-הברית האמריקאים, או בעיני "הידיד" החדש, אנואר אל-סאדאת.

מאזן הכוחות הישראלי-ערבי לשנת 1980

ישראל		מצרים		סוריה		ירדן	
משוער	אפשרי	משוער	עלול להיות	משוער	עלול להיות	משוער	עלול להיות
487,200	—	272,400	—	—	—	75,000	—
בגיוס כללי	—	—	—	—	—	—	—
450,000	—	240,000	—	—	—	67,100	—
בגיוס כללי	—	—	—	—	—	—	—
—	3,240-5,040	2,670	2,670	3,040	600	540	460
טנקים	—	960	1,900	1,200	880	250	—
תותחים	672-1,120	3,000	3,300	1,600	—	530	—
טנ"מ"שים	9,240-10,000	1,200	700	—	—	—	—
טילי נ"ט (משגרים)	600-900	600/36	—	—	—	—	—
טילי קרקע-קרקע משגרים/טילים (לאנט)	—	600/40	—	—	—	—	—
טילי קרקע-אוויר סוללות/משגרים	180/30	456/76	1,320/220	504/84	36/6	—	—
תותחים נגד מטוסים	1,180	2,000	—	—	400	—	—
חיל-אוויר	—	—	—	—	—	—	—
כוח-אדם בגיוס כללי	—	30,000	—	—	—	7,300	—
מטוסי קרב	750	528	760	690	130	76	—
טיסי סילון	1,200	750	—	—	—	180	—
מטוסי סיור (כבדים)	—	20	—	—	—	4	—
חיל-הים	—	—	—	—	—	—	—
כוח-אדם כללי	—	2,400	—	—	—	275	—
משחתות	7,200	—	—	2	—	—	—
ספינות טילים	2	16	24	18	15	12	—
צוללות	29	12	12	—	—	—	—
	3	—	—	—	—	—	—

* בטור "אפשרי" של ישראל מופיעים מספרים משוערים של ציוד ישראל יכולה לייצר בכוחות עצמה. בטורים "עלול להיות" של מצרים, סוריה וירדן, מופיעים מספרים על הערכות של המקרה הגרוע ביותר לרעת ישראל. כל המספרים מבוססים על ניתוחי המכון ללימודים אסטרטגיים בלונדון ועל האוויאשן וויק.